



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní JUDr. Ivonou Šubrtovou ve věci

žalobce: I. V.

proti

žalovanému: Ministerstvo vnitra České republiky
Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. června 2021, č. j. OAM-7503/VL-20-ZA10-PD4-2001, ve věci mezinárodní ochrany,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 14. června 2021, č. j. OAM-7503/VL- 20-ZA10-PD4-2001, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Shora označeným rozhodnutím bylo rozhodnuto tak, že podle § 53a odst. 4 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů („zákon o azylu“) se žalobci doplňková ochrana neprodluhuje.
2. Pro přehlednost krajský soud uvádí, že žalobci byla doplňková ochrana ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, jako jedna z forem mezinárodní ochrany na území České republiky, udělena na dobu 24 měsíců rozhodnutím žalovaného ze dne 7. 8. 2012, čj.

OAM-7503/VL-20-K01-R4-2001, které nabylo právní moci dne 14. 8. 2012. Doba trvání doplňkové ochrany mu byla následně opakovaně prodlužována, a to rozhodnutím žalovaného ze dne 28. 7. 2014, čj. OAM-7503/VL-20-K01-PD1-2001, rozhodnutím ze dne 29. 7. 2016, čj. OAM-7503/VL-20-K01-PD2-2001 a rozhodnutím ze dne 23. 10. 2018, čj. OAM-7503/VL-20-K09-PD3-2001, naposledy s platností do dne 6. 11. 2020. Důvodem pro udělení doplňkové ochrany a jejího opakovaného prodloužení bylo zjištění žalovaného, že tvrzení žalobce, že se v případě návratu do vlasti obává umístění na uzavřeném psychiatrickém oddělení, nelze s ohledem na informace o zemi původu zcela vyloučit, současně bylo přihlédnuto i k osobnostnímu charakteru žalobce, jeho značné sociální konfliktnosti a nepřizpůsobivosti, s tím, že by mohl být v této souvislosti vystaven mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení.

II. Obsah žaloby

3. Rozhodnutí žalovaného o neprodloužení doplňkové ochrany napadl žalobce v celém rozsahu včas podanou žalobou a domáhá se jeho přezkoumání a zrušení. Namítal, že žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav, čímž zatížil své rozhodnutí nepřezkoumatelností a nezákonností.
4. Žalobce citoval z posledního rozhodnutí o prodloužení doplňkové ochrany (ze dne 23. 10. 2018) důvod, pro který mu byla doplňková ochrana dle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu prodloužena (viz výše). Dále obsáhle citoval z různých zpráv o zemi původu z roku 2020 a 2021 (např. Výroční zprávy Human Rights Watch 2020 a 2021, zprávy MZV USA 2020 a dalších), z nichž dle jeho názoru nelze dovodit podstatnou změnu situace v zemi jeho původu ohledně situace postižených, psychicky nemocných či znevýhodněných osob. Namítl, že např. ve zprávě MZV USA 2020 ze dne 30. 3. 2021 se uvádí, že osoby s intelektuálními nebo fyzickými handicapy byly v mnoha případech zbavovány svobody v institucích, kde byly často vystaveny zneužívání a nedostatku péče. Úřady selhaly stran zveřejňování informací ohledně propuknutí nákazy Covid-19 v těchto zařízeních. Žalobce následně polemizuje s učiněným závěrem žalovaného, který uvedl, že úroveň poskytování psychiatrické péče v Rusku se oproti minulosti výrazně zlepšila, když z rozhodnutí není dle jeho názoru zřejmé, o jaké informace a jaké konkrétní skutečnosti v nich uvedené žalovaný tento svůj závěr opírá.
5. Žalobce uvedl, že ačkoli žalovaný v minulosti v rámci svých rozhodnutí, jimiž mu udělil status dočasné ochrany a následně jej prodlužoval, vycházel z konkrétně popsaného skutkového stavu v zemi jeho původu, tak jak vyplýval mj. ze zpráv nevládních organizací působících v oblasti ochrany lidských práv (Human Rights Watch), v napadeném rozhodnutí toliko obecně konstatuje, že konkrétně vycházel z Výroční zprávy Human Rights Watch 2021 – Ruská federace z 12. 2. 2021 (strana 4 napadeného rozhodnutí), aniž by uvedl, jaké konkrétní závěry z uvedené zprávy (či jiné zprávy) činí, a na základě jakých skutečností v takové zprávě (zprávách) uvedených a jak tyto odůvodňují „jednoznačný“ závěr žalovaného o „pozitivním vývoji v Ruské federaci stran situace psychicky nemocných osob a o výrazném zlepšení úrovně poskytování psychiatrické péče v Ruské federaci“ oproti minulosti. K podkladové zprávě IOM - Přehled údajů o zemi za rok 2020, informující o tom, že v Ruské federaci „existují možnosti léčby duševních poruch a je tam dostupná lékařská péče v oblasti psychiatrie i psychologie“, žalobce namítá, že zpráva nevypovídá nic o obvyklé úrovni, dobrovolnosti a míře humánnosti takové léčby. K informaci MZV ČR ze dne 9. 4. 2020, čj. 100570-6/2020-LPTP, žalobce namítl, že

existenci zařízení (ústavů sociální péče, pečovatelských domů, azylových domů, charitativních center a pod) v Ruské federaci nikterak nezpochybňuje, avšak jejich samotná existence ničeho nevypovídá o podobě, úrovni, dobrovolnosti a charakteru péče v nich poskytované, když např. podle zprávy MZV USA 2020 v 87,4% institucí pro děti i dospělé s intelektuálními omezeními docházelo ke zneužívání takových osob. Žalobce namítá, že žalovaný rezignoval na svou povinnost učinit své závěry stran trvání důvodů dočasné ochrany v jeho případě na základě přesných a aktuálních informací z různých zdrojů, tak jak mu ukládá § 23c zákona o azylu.

6. Žalobce odkázal na protokol o pohovoru s ním, v němž uvedl, že v případě návratu do vlasti *„by ho stoprocentně čekala psychiatrická klinika...obává se smrti nebo psychiatrické kliniky...bude pod tlakem, zabijí ho... praktiky SSSR proti disidentům zůstaly stejné“*. Namítl, že jeho osobnostní charakter, značná sociální konfliktnost a nepřizpůsobivost (tj. důvody pro které mu byla udělena a několikrát prodloužena doplňková ochrana) zůstávají v podstatných rysech nezměněny. Tomu dle jeho názoru odpovídá i zjištění žalovaného, který v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl, že *„neshledal ve vyjadřování a vystupování žalobce během pohovoru změny oproti roku 2012 (kdy mu byla udělena doplňková ochrana), kdy s ním byl veden poslední pohovor v rámci řízení o mezinárodní ochraně a kdy bylo provedeno psychologické vyšetření“* (strana 4 napadeného rozhodnutí). Žalobce má za to, že žalovaným učiněný závěr, že *„již nepředstavuje konfliktní a nepřizpůsobivou osobu“* (strana 7 napadeného rozhodnutí), je v rozporu se skutečným stavem věci a nadto i v rozporu se shora uvedeným závěrem žalovaného o *„konstantním charakteru vystupování a vyjadřování žalobce.“*
7. Závěrem žalobce s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2021, čj. 8 Azs 254/2020-80, uvedl, že žalovaný v jeho případě neunesl důkazní břemeno. V citovaném rozhodnutí Nejvyšší správní soud uvedl, že *„v řízení o žádosti o prodloužení doplňkové ochrany, pokud správní orgán takové žádosti nevyhoví, musí správní orgán doložit, že skutkové okolnosti, které jej dříve vedly k udělení doplňkové ochrany, již nyní nejsou dány. Je třeba hodnotit, jaké argumenty vedly správní orgán k udělení doplňkové ochrany a zda tyto argumenty byly aktuálními zprávami o zemi původu vyvráceny.“* Těto povinnosti dle jeho názoru žalovaný nedostál.
8. Žalobce je proto přesvědčen, že skutkové okolnosti, které dříve vedly k udělení a opakovanému prodlužování doplňkové ochrany jeho osobě, byly dány i v době vydání napadeného rozhodnutí a jsou dány i nyní, přičemž argumenty, které vedly správní orgán k udělení doplňkové ochrany jeho osobě, nebyly aktuálními zprávami o zemi jeho původu nijak vyvráceny. Navrhl proto, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému zpět k dalšímu řízení.
9. Žalobce k žalobě (sepsané na počítači) přiložil vyjádření Diecézní katolické charity Hradec Králové ze dne 19. 7. 2021. Ta ke svému původnímu vyjádření citovanému v napadeném rozhodnutí doplnila, že žalobce je osobou bez domova, na adrese pro doručování se nezdržuje. Dlouhodobě mu poskytuje odborné sociální poradenství (cca 1 x měsíčně) a potravinovou pomoc. Dále žalobce doložil své vlastnoručně psané vyjádření nazvané „Doplňek“, které činí součástí žalobních tvrzení [v něm místy nesrozumitelně a útržkovitě opakuje, že je disident, šest let (1991-1997) mu KGB vyhrožovala za stavbu kostela, protože byl i představený, napsal „Tajemství čísla 666“ jako jednu z částí své disertační práce „Apologetika Ježíše Krista“, zradili ho známí v branži hudebníků, má nárok na azyl].

III. Vyjádření žalovaného

10. Žalovaný označil žalobu za nedůvodnou. Uvedl, že žalobce pouze opakuje to, co již sdělil u pohovorů, a následně se závěry žalovaného, vytržené z napadeného rozhodnutí, polemizuje. Cituje i ze zdrojů z let 2018, přičemž opomíjí, že jde o období, v němž mu byla doplňková ochrana právě proto prodloužena. Od problematiky dodržování lidských práv na psychiatrických klinikách, která se výrazně zlepšila, pak žalobce odvádí pozornost např. směrem k situaci ohledně nákazy Covid-19 a k situaci nezletilých a dospělých s intelektuálními omezeními. Žalovanému pak není zřejmé, jakou mají tyto aspekty návaznost na azylový příběh žalobce.
11. Žalovaný shrnul, že se žalobcem provedl podrobný doplňující pohovor, během něhož žalobce odpovídal na jemu kladené otázky, vyjadřoval jednoznačně své názory a důvody, pro něž žádá o prodloužení doplňkové ochrany, přičemž žalovaný ve vystupování a vyjadřování žalobce neshledal žádné změny oproti roku 2012, kdy s ním byl veden poslední pohovor v rámci řízení o mezinárodní ochraně a kdy bylo provedeno jeho psychologické vyšetření.
12. Žalovaný zopakoval podstatné závěry odůvodnění napadeného rozhodnutí (viz níže) a připomněl, že institut doplňkové ochrany je institutem dočasným, který je udělován na časově omezenou dobu, což muselo být žalobci známo z rozhodnutí, kterým mu byla doplňková ochrana udělena. Měl tedy po celou dobu trvání doplňkové ochrany možnost připravit se (např. materiálně) na eventuální návrat do Ruska. V souladu s judikaturou má možnost dále řešit svoji situaci nikoli v režimu zákona o azylu, ale v souladu se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR. Navrhl, aby soud žalobu v plném rozsahu zamítl.

IV. Vyjádření žalobce

13. Dne 31. 1. 2022 bylo soudu doručeno vlastnoručně psané podání žalobce nazvané „Doplnění žaloby“, v němž opakuje, že *„má nárok na azyl, že je reálný disident a že je pronásledován...“*. Dále uvedl, že jeho zdravotní stav není dobrý, má zlomeninu kotníku, dvě operace a sekundární šedý zákal. Doložil dvě lékařské zprávy (ze dne 28. 12. 2020 – Nemocnice Pardubice, ortopedie – kontrolní vyšetření (po zlomenině levého bérce v 10/2020), v němž je konstatováno, že chodí bez berlí a je bez obtíží; ze dne 21. 11. 2017, oční centrum Hradec Králové, pravidelná kontrola s doporučením na zákrok po operaci šedého zákalu - kapsulotomii).

V. Skutkové a právní závěry krajského soudu

14. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních námitek v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). O věci rozhodl bez nařízení jednání, neboť k tomuto postupu byly splněny podmínky ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s. Žalovaný s rozhodnutím bez jednání souhlasil výslovně, žalobce potom postupem dle § 51 odst. 1 věta druhá s. ř. s.

A. Skutkový stav věci

15. V přezkumném řízení soud vycházel z obsahu předloženého správního spisu, z něhož vyplývá, že žalobce dne 9. 9. 2020 požádal o opětovné (čtvrté) prodloužení doplňkové ochrany na území ČR. Uvedl, že je disident, situace v Ruské federaci je těžká, domnívá se, že má nárok i na polický azyl. V ČR je od roku 1999.

16. Dne 15. 12. 2020 provedl žalovaný se žalobcem pohovor (podrobně popsany na stranách 2 – 4 napadeného rozhodnutí), v němž žalobce uvedl, že doplňková ochrana mu byla udělena asi před 10 lety, protože byl v Rusku pronásledován mafii a KGB, protože „nepral špinavé peníze“. Okolnosti, které vedly k udělení mu doplňkové ochrany, se nezměnily. O prodloužení žádá z důvodu, že je teolog, kněz, rozluštil teologický problém – tajemství čísla 666, což se nelíbí „oficiální teologické smetánce“. Od roku 1994 vydával samizdat, hrál rock v zakázané angličtině (musí se zpívat jen v ruštině). Je hudebník, měl i svoji kapelu, je laureát, je básník, je sportovec (od 5 let je nadprůměrný bruslař), cvičí jógu (má i své cviky). V případě návratu do vlasti se obává umístění na psychiatrické klinice kvůli „tajemství čísla 666“, bude pod tlakem, zabijí ho. Praktiky SSSR proti disidentům zůstaly stejné. V Rusku nic a nikoho nemá (jedinou sestřenicí viděl poprvé v roce 1998, a to pouze 3 dny). Jeho osobní situace se od doby udělení doplňkové ochrany nijak nezměnila. Ke svému životu v ČR uvedl, že nemá peníze, žije v Hradci Králové v noclehárně jedné neziskové organizace, čeká na penzi, žebrá, žije z almužny. Dříve pracoval jen na tzv. „fušky“. Nyní nepracuje z důvodu špatného zdravotního stavu (má šedý zákal, byl na operaci očí, má omrzliny – 5 zim prožil venku, komplikace s kotníkem, meniskus k operaci, léčil se se zlomeninou; doložil lékařskou zprávu z ortopedie). Kromě žádosti o prodloužení doplňkové ochrany si jiným způsobem (např. žádostí o trvalý pobyt) svůj pobyt v ČR neupravil. Domnívá se, že má nárok na azyl, je disident, má problémy kvůli své teologické práci – Tajemství čísla 666. K dotazu, zda navštěvuje psychologa nebo psychiatra uvedl, že je sám sobě psychologem a psychiatrem, lékařem a koučem. Popřel, že by trpěl psychickými potížemi. Žádné léky neužívá. Popřel, že by se se svými zdravotními problémy mohl léčit v Rusku, tam by ho dali na hřbitov. V případě návratu do vlasti se obává KGB, je tam politický cirkus. Uvedl, že *„Tajemství čísla 666 je v Bibli, Bibli je na světě milion, existuje spolek lidí, kteří manipulují tímto světem a není problém tomu rozumět.“*
17. Při posouzení předmětné žádosti o prodloužení doplňkové ochrany žalovaný vycházel z výpovědí žalobce a dále z informací, které shromáždil v průběhu správního řízení ohledně politické a bezpečnostní situace a stavu dodržování lidských práv v Ruské federaci. Konkrétně vycházel z Informace OAMP- Ruská federace – bezpečnostní a politická situace o zemi, ze dne 25. 5. 2020 – Rusko; Výroční zprávy Human Rights Watch 2021 – Ruská federace, ze dne 12. 2. 2021; Informace MZV ČR ze dne 9. 4. 2020, čj. 100570-6/2020-LPTP – Ruská federace – Péče v rámci sociálního a zdravotního systému o osoby s psychickými problémy či onemocněním nevyžadujícím hospitalizaci, Hospitalizace v psychiatrických zařízeních; Informace International SOS ze dne 3. 4. 2019, čj. BMA 12248, získané v rámci evropského Projektu lékařských informací o zemích původu IV a z Informace Velvyslanectví Ruské federace v ČR – postup při předkládání dokladů k vyřízení cestovního pasu u občana staršího 18 let (webová stránka ze dne 10. 5. 2021). Uvedené informace a dokumenty jsou součástí spisového materiálu.
18. V souladu s ustanovením § 36 odst. 3 správního řádu byla dne 7. 6. 2021 dána žalobci možnost se s výše uvedenými informacemi seznámit, vyjádřit se k nim, navrhnout další podklady rozhodnutí či vyjádřit námitky proti zdrojům informací a způsobu jejich získání. Této možnosti žalobce využil, uvedl, že informacím věří. Doplnil, že *„je pronásledovaný KGB, nejméně 12 x ho chtěli otrávit (byl to člověk z Ukrajiny z kyjevské KGB)...odmítl prát špinavé peníze, 6 let sbíral doklady na stavbu chrámu... dostal nabídku být sbormistrem, ale on není sbormistr, je kněz...zpívat pro něj není problém, je superstar...je bojovník...“* Doložil potvrzení Diecézní katolické charity Hradec Králové ze dne 17. 5.

2021, o tom, že využívá jejích služeb, především odborné sociální a právní poradenství a potravinovou pomoc (v letech 2020-2021 ji navštěvoval asi jednou za měsíc).

19. Žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl, že během pohovoru dne 15. 12. 2020 žalobce plně spolupracoval, odpovídal na otázky správního orgánu, vyjadřoval jednoznačně své názory a důvody, pro něž žádá o prodloužení doplňkové ochrany. Žalovaný uvedl, že neshledal ve vystupování a vyjadřování žalobce během pohovoru změny oproti roku 2012, kdy s ním byl veden poslední pohovor v rámci řízení o mezinárodní ochraně a kdy bylo provedeno jeho psychologické vyšetření. Žalovaný proto nedospěl k závěru o nutnosti stanovit žalobci opatrovníka ve smyslu ustanovení § 32 odst. 2 písm. g) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, neboť nic nespovídá o tom, že by žalobce nebyl v rámci správního řízení schopen samostatně jednat a dostatečně hájit svá práva. I přesto se však žalovaný pokusil za účelem odborného psychologického posouzení žalobceva aktuálního duševního stavu, dvakrát žalobce předvolat k pohovoru (na dny 9. 3. 2021 a 29. 4. 2021) se záměrem vyslovení jeho souhlasu či nesouhlasu s provedením psychologického vyšetření a s vypracováním psychologického posudku k jeho osobě (za tím účelem zajistil také služby psychologa na dané místo a termíny v případě, že by žalobce s provedením tohoto vyšetření souhlasil). Žalobce se na předmětná předvolání (řádně mu doručená) ke správnímu orgánu nedostavil (ani se neomluvil). Žalovaný proto při posuzování žádosti o prodloužení doplňkové ochrany vycházel z jemu známých skutečností ohledně duševního stavu žalobce. Dále hodnotil, zda v případě návratu do vlasti by žalobce mohl být jakkoliv poškozen za svůj pobyt v zahraničí nebo v souvislosti s řízením o mezinárodní ochraně. Žádné překážky v tomto směru neshledal, odkázal na Zprávu Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) z roku 2020, podle které navrátilci nejsou považováni za speciální kategorii obyvatel ani za ohrožené osoby, ze systému sociálního zabezpečení a sociální péče mohou čerpat stejné výhody jako kterýkoliv občan Ruské federace, je jim garantován přístup ke zdravotní péči. Ve všech regionech Ruské federace je dostupný značný počet bytů a domů k pronajmutí. Informace MZV ČR, č. j. 100570-6/2020-LPTP ze dne 9. 4. 2020 pak potvrzuje existenci sociální péče a pomoci nejen pro osoby s psychickými potížemi, ale také pro osoby bez domova a nezaměstnané. Sociální pomoc je nabízena státními i nestátními institucemi. V Rusku fungují ústavy sociální péče, pečovatelské domy, azylové domy, charitativní centra. Jsou poskytovány také externí pečovatelské služby. Pomoc poskytovaná charitativními organizacemi je určena nejen psychicky nemocným, ale také osobám v tíživé sociální situaci.

B. Právní úprava a právní závěry

20. Krajský soud se z povahy věci musel nejdříve zabývat vznesenou námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí, neboť shledal-li by ji důvodnou, již tato skutečnost sama o sobě by bránila věcnému přezkumu napadeného rozhodnutí. Zrušení rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost je vyhrazeno nejzávažnějším vadám rozhodnutí, kdy pro absenci důvodů či pro nesrozumitelnost nelze rozhodnutí vůbec meritorně přezkoumat. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů musí být vykládána ve svém skutečném smyslu, tj. jako nemožnost přezkoumat určité rozhodnutí pro nemožnost zjistit v něm jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006 - 76, publikované pod č. 1566/2008 Sb. NSS). Soud neshledal, že by žalobou napadené rozhodnutí trpělo takovými vadami, pro něž by je nebylo možné vůbec přezkoumat.

Žalovaný vylíčil konkrétní skutkové okolnosti věci a uvedl úvahy, jimiž se řídil při posouzení dané věci a vyslovil své závěry, k nimž na základě svých úvah dospěl. Přezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí ostatně svědčí i skutečnost, že žalobce obsáhle polemizuje s jeho odůvodněním i závěry. Jelikož námitka nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí nebyla důvodná, soud přistoupil k přezkumu merita věci.

21. Podle § 53a odst. 4 zákona o azylu osoba požívající doplňkové ochrany je oprávněna požádat o prodloužení doby, na kterou je doplňková ochrana udělena. Tuto žádost musí osoba požívající doplňkové ochrany podat nejpozději 30 dnů před uplynutím doby, na níž je jí doplňková ochrana udělena. Pokud podání žádosti o prodloužení doplňkové ochrany ve stanovené lhůtě zabrání důvody na vůli osoby požívající doplňkové ochrany nezávislé, je oprávněna tuto žádost podat do 3 pracovních dnů po odpadnutí těchto důvodů. Ministerstvo prodlouží dobu, po kterou je udělena doplňková ochrana, v případě, že osobě požívající doplňkové ochrany i nadále hrozí vážná újma (§ 14a) a nenastanou-li důvody pro její odejmutí (§ 17a). Doplňková ochrana se prodlouží nejméně o 2 roky; je-li důvodné nebezpečí, že by osoba požívající doplňkové ochrany mohla závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo ho již narušuje, prodlouží se doplňková ochrana o 1 rok. Při prodloužování doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny se postupuje obdobně.

Žaloba je důvodná.

22. Základem řízení o prodloužení doplňkové ochrany je posouzení toho, zda se významně a dlouhodobě změnily okolnosti, pro které byla žadateli udělena doplňková ochrana (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2009, č. j. 1 Azs 34/2009 - 55). V žalobcově případě shledal žalovaný nebezpečí vážné újmy podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, spočívající v obavě z mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení.
23. Správní orgán nese důkazní břemeno v otázce, zda nadále trvá původní důvod udělení doplňkové ochrany, nebo zda se naopak situace v domovském státě cizince stabilizovala a tato změna je natolik významná a trvalé povahy, že cizinci nehrozí reálné nebezpečí vážné újmy a odůvodňuje to zamítnutí žádosti o prodloužení doplňkové ochrany (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2013, č. j. 6 Azs 15/2013 - 35).
24. Krajský soud po provedeném přezkumném řízení dospěl k závěru, že žalovaný v tomto klíčovém bodě neunesl své důkazní břemeno.
25. Žalobci byla udělena doplňková ochrana proto, že nebylo možno zcela vyloučit s ohledem na informace o zemi jeho původu s přihlédnutím i k jeho osobnostnímu charakteru, jeho značné sociální konfliktности a nepřizpůsobivosti, že by v případě návratu do vlasti mohl být umístěn na uzavřeném psychiatrickém oddělení a v této souvislosti vystaven mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení, tedy z důvodu neuspokojivého stavu institucionální psychiatrické péče v Ruské federaci.
26. Krajský soud nepřisvědčil učiněnému závěru žalovaného v napadeném rozhodnutí, že „došlo k takovým zásadním změnám situace v zemi státní příslušnosti žalobce ve vztahu k jím prezentovaným potížím, že udělení doplňkové ochrany již není zapotřebí“, konkrétně, že v období od udělení a následného opakovaného prodloužení doplňkové ochrany žalobci došlo v Ruské federaci k pozitivnímu vývoji stran situace psychicky nemocných osob, a žalobci tak nic nebrání v návratu do vlasti.

27. Žalovaný své závěry podpořil odkazem na Informaci MZV ČR ze dne 9. 4. 2020, čj. 100570-6/2020-LPTP – Ruská federace – Péče v rámci sociálního a zdravotního systému o osoby s psychickými problémy či onemocněním nevyžadujícím hospitalizaci, Hospitalizace v psychiatrických zařízeních. Uvedená informace potvrzuje existenci pomoci a péče pro uvedené osoby v rámci sociálního a zdravotního systému Ruské federace, kterou zajišťují ústavy sociální péče, pečovatelské domy, azylové domy, charitativní centra a pod) s tím, že sociální péče a pomoc je nabízena státními i nestátními institucemi. Informace dále uvádí, že na základě čl. 15 zákona č. 442 z roku 2013 o základech sociální pomoci občanům RF, ve znění pozdějších předpisů, je poskytována sociální pomoc občanům bez domova, obětem domácího násilí, invalidním občanům, nezaměstnaným osobám a dalším... osoby trpící závažnými psychickými problémy mají nárok na sociální dávky dle přiznaného stupně invalidity. Dále se v ní uvádí, že jediným kompetentním orgánem, který může rozhodnout o nedobrovolném umístění osoby do psychiatrického zařízení je soud, proti jehož rozhodnutí lze podat opravný prostředek. Dle uvedené informace pak k porušování lidských práv a nelidskému a zacházení dochází výjimečně (není uvedena žádná statistika počtu případů např. od roku 2012 do roku 2021). Následuje opět odkaz na zákon č. 442 z roku 2013, článek 38, kde je zakotven dohled nad institucionální psychiatrickou péčí s možností se v případě porušování lidských práv a nelidského zacházení v psychiatrických zařízeních obrátit na soud s konstatováním, že v Rusku fungují ústavy sociální péče, pečovatelské domy, azylové domy apod.
28. Krajský soud nesdílí názor žalovaného, že by z obsahu jím shromážděných zpráv o zemi původu (viz výčet výše) bylo možno usuzovat na významnou změnu poměrů v oblasti psychiatrické péče či k výrazné změně k lepšímu na straně žalobce stran jeho osobnostního charakteru, jeho sociální konfliktnosti a nepřizpůsobivosti. Právě naopak. Žalovaný pouze vyjmenoval možnosti a existenci různých typů zařízení psychiatrické a sociální péče, nikoli však, jak vypadá úroveň a charakter tam poskytované péče a neodpověděl na zásadní otázku, zda lze bez pochybností vyloučit, že by žalobci v případě jeho umístění v takových zařízeních již nehrozilo mučení nebo nelidské či ponižující zacházení. Žalovaný, pokud jde o institucionální psychiatrickou péči a možnosti domoci se ochrany, argumentuje zákonem z roku 2013, ale již neuvádí, v jakém směru došlo k tak výraznému zlepšení oproti rokům 2014, 2016 a 2018, kdy byla žalobci doplňková ochrana třikrát prodloužena (tj. za účinnosti stejného zákona), tedy, že žalobce již není v tomto směru ohrožen vážnou újmou ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. V rozhodnutí z 23. 10. 2018 (o prodloužení doplňkové ochrany na 24 měsíců, které je součástí správního spisu) žalovaný uvedl, že „*neshledal, že by na základě informací o zemi původu, konkrétně Výročních zpráv Human Rights Watch 2017 a 2018, došlo v Ruské federaci k podstatné změně situace s ohledem na potíže žalobce a jeho obavy z umístění v uzavřené psychiatrické léčebně. Dle uvedených zpráv nadále dochází k diskriminaci osob umístěných ve státních ústavech. V červenci 2018 byla jedním psychiatrem zveřejněna videa, na nichž jsou chovanci z ústavu pro dospělé připoutáni k postelím, radiátorům a jiným předmětům. V březnu 2018 úřad generálního prokurátora poznamenal, že míra porušování práv postižených lidí je stále vysoká včetně používání diskriminace a odmítání lékařského ošetření.*“ Přestože v aktuálně vedeném řízení žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl, že vycházel i z Výroční zprávy Human Rights Watch 2021 – Ruská federace, ze dne 12. 2. 2021, nezabýval se podrobněji jejím obsahem a neuvedl, jaké konkrétní skutečnosti relevantní pro danou věc z ní vyplývají. Přitom právě porovnáním

se zprávami předchozími by bylo možné řádně a relevantně posoudit, zda k výraznému zlepšení v tomto směru došlo, či nikoliv. Krajský soud konstatuje, že ve správním spise je založena uvedená zpráva – její překlad do českého jazyka, zpracovaná MV ČR-OAMP, oddělením zahraničních a evropských záležitostí. Obsahuje odstavce se stručným obsahem s názvy: Svoboda projevu, ochránci lidských práv, svoboda sdružování a shromažďování, Čečensko, boj proti terorismu, národnostní menšiny a další. K posouzení situace žalobce by byl relevantní toliko odstavec – Právo na zdraví (9 řádků ve sloupci), který však pojednává o nemocnění cystickou fibrózou a o tom, že originální léky jsou nahrazovány generickými analogickými léky a dále, že podle nařízení Evropského soudu pro lidská práva ruské Ministerstvo zdravotnictví zařadilo lék na spinální atrofii na federální seznam životně důležitých léků. K situaci v psychiatrických zařízeních se uvedená zpráva nevyjadřuje.

29. Žalobce naproti tomu zcela konkrétně poukázal na zprávu MZV USA 2020 ze dne 30. 3. 2021, která vyvrací závěry žalovaného o změně poměrů k lepšímu, neboť se v ní uvádí, že handicapované osoby byly zbavovány svobody v institucích, kde byly vystaveny zneužívání a nedostatku péče. Žalobce v rámci pohovoru ze dne 15. 12. 2020 přitom setrval na svých obavách z umístění v psychiatrickém zařízení. Žalobci lze přisvědčit i v tom, že jeho osobnostní charakter, sociální konfliktivita a nepřizpůsobivost (tedy i další důvody, pro které mu byla udělena a opakovaně prodloužena doplňková ochrana) zůstávají v podstatných rysech nezměněny. To ostatně žalovaný sám přiznal v odůvodnění napadeného rozhodnutí (na straně 4), kde uvedl, že neshledal ve vyjadřování a vystupování žalobce během pohovoru změny oproti roku 2012, kdy s ním byl veden poslední pohovor v rámci řízení o mezinárodní ochraně a kdy bylo provedeno jeho psychologické vyšetření. Učiněný závěr žalovaného, že žalobce již nepředstavuje konfliktivní a nepřizpůsobivou osobu je jednak vnitřně rozporný ale, i překvapivý.
30. Z vyjadřování žalobce v rámci pohovoru dne 15. 12. 2020, či z jeho vlastnoručně psaných podání v soudním řízení (sám žalobce psychické potíže popírá), má soud dostatečné indicie k tomu, aby mohl prohlásit, že žalobce je osobností komplikovanou a je poměrně složité porozumět všem jeho myšlenkám. Na tomto místě však soud žalobci vytýká, že zmařil snahu žalovaného, který se ho pokusil předvolat, a to dokonce dvakrát, za účelem odborného psychologického vyšetření a vypracování psychologického posudku. S tím by však žalobce musel souhlasit. Je tedy ve vlastním zájmu žalobce, který se v případě návratu do vlasti obává umístění do uzavřeného psychiatrického zařízení, aby se za účelem posouzení důvodnosti jím vznesených obav psychologickému vyšetření v rámci doplnění správního řízení podrobil.
31. Krajský soud na základě výše uvedeného shrnuje, že v řízení ve věci prodloužení doplňkové ochrany musí správní orgán doložit, že skutkové okolnosti, které jej dříve vedly k udělení doplňkové ochrany, již nyní nejsou dány. Soud přitom zkoumá, jaké argumenty vedly správní orgán k udělení doplňkové ochrany a zda tyto argumenty byly aktuálními zprávami o zemi původu vyvráceny. V nyní posuzovaném případě má soud za to, že žalovaný nezjistil stav věci bez důvodných pochybností (§ 3 zákona správního řádu) pro jím učiněný závěr, že prodloužení doplňkové ochrany žalobci již není zapotřebí.
32. Z výše uvedených důvodů soud zrušil napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s., neboť skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí, nemá ve spisech oporu a vyžaduje zásadní doplnění. Současně soud rozhodl o vracení věci

žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.), v němž bude žalovaný správní orgán vycházet z právních závěrů učiněných zdejším soudem a vyjádřených shora, zejména doplní správní spis o aktuální zprávy ze země původu relevantní k posouzení, zda i nadále trvají či nikoli důvody, pro které žalobci byla doplňková ochrana podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu udělena a již třikrát prodloužena, a dále zajistí odborné psychologické posouzení žalobcova aktuálního psychického stavu. Žalobci soud v tomto směru doporučuje nezbytnou součinnost s následky jdoucími k jeho tíži v případě odmítnutí či nedostavení se k psychologickému vyšetření. Poté žalovaný o žádosti žalobce rozhodne.

VI. Náklady řízení

33. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Protože však žalobci v souvislosti s řízením před soudem nevznikly žádné náklady, bylo rozhodnuto způsobem uvedeným ve výroku tohoto rozsudku.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.)

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 17. února 2022

JUDr. Ivona Šubrtová v. r.
samosoudkyně